

१४८ वसन्तोत्सवे
छात्राणां पुनर्विद्ये

ASHA ARCHIVES 3317

१४८ वसन्तोत्सवे
दास्व्यापनविधि

ASHA ARCHIVES 3317

ॐ नमो वागीश्वर्यै ॥ ॥ अथ वसन्तोत्सवविः ॥ ॥ तत्रादौ कर्त्ता प्राशुखो भूत्वा स
 ने उपविश्या च मनं कृत्वा निलकुशजलान्यादाय ॥ ॐ अथोत्पादिदेवाकाकांती
 संकीर्त्यः ॥ अमुकगोत्रो मुकशर्मणः श्रीस्वच्छदेवता सुप्रीति पूर्वकानवशग
 यपथ श्रुति स्मृति पुराणा गमादि चतुर्दश महाविद्या प्राप्ता त्वमहं देव्यर्थ
 प्रिसकललोकरञ्जनार्थं श्रीपंचम्यां वसन्तारधनसरस्वती देव्या वासन्तीया
 र्वेन द्युटस्थापनकर्मो हं करिष्ये ॥ इति संकल्पः ॥ कृतं जलं विधागारापतिं प्रा
 र्थयेत् ॥ अभीष्टितार्थ सिद्ध्यर्थं पूजितो यः सुरासुरैः ॥ सर्वविद्युद्धिदेतस्मै ग
 राधिपतये नमः ॥ ॥ इति नमस्कृत्य ॥ कुशवारिरा भूमिं संमार्जयत् ॥ ॐ

आपो हिष्ठामयो भुवस्त्रानश्चुर्जे दधातन्मामहेरराय चक्षसे ॥ ॐ ओ
 वः शिवतमोरसस्त्रस्य भाजयते हन उ सती रिवमातरः ॥ ॐ तस्मात्प्रसू
 मामवोषस्य क्षयाय जिन्वथा ॥ आपो जनयथा चन ॥ ॥ कुशोनस्पृशान् भू
 मिं शोधयेत् ॥ ॐ मही शौ पृथ्वी वीचन इ इ मं अजनि मृक्षताः ॥ पितृता नो
 भरी मभि ॥ ॥ पीतवूर्त्तनाष्टदलं लिखेत् ॥ ॐ पद्मानने पद्म उरु पद्मा
 क्षि पद्म समभवे ॥ तन्मै भजति पद्माक्षितेन सौख्यं लभाम्यहम् ॥ ॥ वी
 हिं निधाय ॥ ॐ ओषधयः समवदन्त सौमेन सह राजाय समै कुरोति
 वाङ्मरास्त्रं राजन्यारया मसि ॥ कलशं स्थापयेत् ॥ ॐ आजिग्युक्

[illegible]

लशंमह्यात्वा विशन्ति नन्दवः॥ पुनरुज्जोनिवर्त्तस्वसानः॥ सहस्रन्धुश्चो
रुधारापयस्वतीः॥ पुनर्मोविशतादृशि॥ ॥ तीर्थोदकेनापूरणाम्॥ ॥
ॐ वरुणास्तोत्रं भनमसि वरुणास्तु स्तुतं भसज्जनीस्थो वरुणास्तु त्रस्तस
तमदनमासीद॥ ॥ गंधं क्षिपेत्॥ ॐ गन्धद्वारांदुराधर्षो नित्यपुरा
कुरिष्यशीमूश्वरीं सर्वभूतानां तानि होषत्वयि श्रियम्॥ ॥ ओष
धी॥ ॐ साऽओषधी पूर्वजाता देवेभ्यस्त्रिगम्युरा॥ मनै न वभुराणामह
७ शतं धामानि सप्त च॥ ॥ यवान्॥ ॐ ओषधयः समू॥ ॥ दुर्वो॥
पुर

ॐ कारडान्कारडान्पुरोहन्तीपरुषःपरुषस्यरि॥एवानोद्वेष्टत
नुसहस्रेरात्रातेनवा॥॥पञ्चवान्॥ॐ अश्वत्थं वीनिषादनम्यरो
द्वोचसतिरुक्ता॥गोभाजइइत्किलासथयत्सनवथपूरुषम्॥स
प्रमृत्॥ॐ स्यानापृथिविनोभवांनृक्षरानिवेशनः॥अक्षानःशर्म
सःप्रथा॥॥फलं॥ॐ आःफलिनीर्वाइयुफलाइयुपुष्पायाश्च
पुष्पिणी॥बृहस्पतिःस्यसूतास्त्रानोमुचन्त्वहसः॥॥पंचरत्नानि
ॐ परिवाजयतिःकविरग्निर्हव्यान्प्रक्रमीत्॥दधदुत्तानिदासुखे

॥ **हिरण्यमू॥** ॐ हिरण्यगर्भः समवतताग्रे भूतस्य जातः पतिरेकऽआसीत्
 सदाधारः पृथिवीद्यामुनेमातुः सैमदेवाय हविषा विधेमः ॥ **वसुमू॥** ॐ सु
 वासुवासाः परिवीतः आगात्सऽउच्छेयान् भवति जायमानः ॥ तन्धीरसकव
 यऽउन्नयन्तः साह्यो मनसा देवयन्तः ॥ **पूरापात्रमू॥** ॐ पूरादर्विपराप
 तसु पूरा पुनरापत ॥ वस्त्रेव विक्रीणावहाऽइषमूर्जोऽशतक्रतो ॥ **तदुप**
रिवरूपाभावाद्यपूजयेत् ॥ ॐ तत्त्वायामि ॥ वरूपाय सत्तान्यत्र गन्धिष्वधूप
 दीपनैवेद्यादिभिर्वरूपासाङ्गः सपरिवाः प्रीयन्तान्नमसः ॥ ततः कलशं स्पृक्ष्य
 तीर्थान्यावाहनम् ॥ ॐ सर्वे समुद्राः सरितस्तृतीर्थानि जलदानदाः ॥ आयातुमम

साक्रान्दुरितक्षयकारका ॥ **ततः कलशमिमंत्रनम् ॥** ॐ कलशस्यः
 मुखे विष्णुः करोरुद्रः समाश्रिता ॥ मूले तस्मिन् स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः
 स्मृता ॥ कुक्षौ तु सागराः सप्त सप्त दीपा वशुन्धरा ॥ त्रिवेद्योऽथ स जुर्वेदः
 सामयेदस्त्वथर्वराः ॥ अग्नेश्च सहिता सर्वे कलशान्तु समाश्रिता ॥
कराश्च लिङ्गवद्भावाकलशं प्रार्थयेत् ॥ ॐ देवदानवसम्वादे मथ्यमाने
 महोदधौ भूतपत्नौ सितदाकुम्भविधृतौ विष्णुना स्वयम् ॥ त्वत्त्वयि स
 र्वतीर्थानि देवाः सर्वे त्वयि स्थिता ॥ त्वयि सर्वाणि भूतानि त्वयि प्राणाः
 प्रतिष्ठिता ॥ शिवस्त्वयं त्वमेवासि विष्णुस्त्वऽप्रजापतिः ॥ आदित्याव

सवोरुद्रा विश्वे देवांसं पेतृकाः ॥ त्वयितिष्ठन्ति सर्वे पियतः काम फेदः
 ॥ त्वत्प्रसादादिमां पूजां कर्तुमीहे महोद्भव ॥ शान्तिध्वं कुरु मे देवाः प्रस
 न्ना भव सर्वदा ॥ इति संप्रार्थ्य तत्कलशोपरि मेरुकारिकायां वागीश्व
 रीध्यात्वा आवाहयेत् ॥ ॐ पावकान सरस्वती त्पस्य मन्त्रस्य मधुश्च
 न्यत्र पिर्गायत्री छन्दो महा सरस्वती देवता क्लीं बीजं सरस्वती आवाह
 न पूजने विनियोगः ॥ ॐ पावनः सरस्वती वाजेभिर्वाजिनीव तियजं
 वष्टुर्धिया वसु ॥ ॐ सरस्वती देवी हा गं छे हा गं छे ह तिष्ठे ह तिष्ठ ॥ ॥
 गदुपरि देवीध्यायेत् ॥ ॐ नरुण सकलमिन्दो विभ्रती शुभकान्तिकु

च भरनमिताङ्गी सन्निधय सितान्त्रे ॥ निजकरकमलोद्यध्वे खनी पुष्टे वे
 श्री सकल विभवसिद्धौ पातुवा देवता वं ॥ इति ध्यात्वा प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् ॥
 ॐ अस्य प्राणप्रतिष्ठा मन्त्रस्य वृत्तं विष्णु महेश्वराक्षययोगायत्री छन्दः प्राण
 शक्तिदेवता श्री बीजं ह्रीं शक्ति क्लीं कीलकं प्राणाकर्षणे विनियोगः ॥ प्राणाशक्ति
 ध्यानं ॥ ॐ रक्ताम्भो धिष्ठपोतो ध्रुव सदरुण सरोजाधिरूपाकरा पुः पाशं को
 द्गडमिक्षुद्रवगुरागरा मप्युः शं प्राशवाणा ॥ विभ्राणा स्तुक्पालं वि
 नयुनरसितापीनवक्ष्यो रुहाद्या देवी वालार्कवर्णा भवतु सुखकरी प्राणा
 शक्तिः पनानः ॥ इति ध्यात्वा कुशेन वामकराग्रेणावास्पृश्या प्राणप्रतिष्ठा

॥ॐ आं क्रीं कौं यं रं लं वं शं षं संहं लं क्षं हं सः सो हं श्री सरस्वती देव्याः प्रारणा
इह प्रारणाः ॥ आं ह्रीं कौं यं रं लं वं शं षं संहं लं क्षं हं सः सो हं श्री सरस्वती देव्याः
जीवे हतिष्ठत ॥ॐ आं ह्रीं कौं यं रं लं वं शं षं संहं लं क्षं हं सः सो हं श्री सरस्वती
देव्याः सर्वेन्द्रियाणि ॥ॐ आं ह्रीं कौं यं रं लं वं शं षं संहं लं क्षं हं सः सो हं श्री
सरस्वती देव्याः वाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रधारणाजीवइहागत्यसुखश्चिरंति
ष्ठन्तु स्वाहा ॥ षडङ्गेन शोधनं ॥ॐ अं कै रं गं घं उं आं ह्रं दया य ॥ॐ
इं वं छं जं र्जं अं ईं सिरसे स्वाहा ॥ॐ उं टं ठं डं ढं रां पुं शिखायै वषट् ॥

श्रीसूक्तं जपेयथाशक्ति

ॐ सं तं थं दं धं नं ऐं कं व वा य डूं ॥ॐ ओं पं फं वं भं मं औं ने त्र त्र या य वो षट् ॥ॐ
अं यं रं लं वं शं षं संहं क्षं अः अस्त्राय फट् ॥ ॥ मूलेन ॥ॐ ह्रीं वदस्वाग्वादिनी
स्वाहा ह्रीं ॐ ॥ १० ॥ गायत्री ॥ ऐं वागीश्वरी विद्महे क्लीं कामेश्वरी धीमहि ॥
सौ तन्न शक्तिप्रबोदयात् ॥ २७ ॥ मूलमन्त्रेण वन्दनपुष्पादिकं समर्प्य
पुष्पाभिलिख्य न्यत्वा प्रणामेत् ॥ इति सरस्वती स्थापनं ॥ ॥ तदुपरि क
लसमध्ये वसन्ताय च परिवारसहितं रतिपीति समन्वितं कामदेवं ध्या
येयथा ॥ ॥ॐ रत्नसन्दोहसंशोभिकिरिटोज्ज्वलमस्तकः ॥ मारिणं कयस

करोद्भासिकुराडलद्यशोभितः॥ शरत्पार्श्वराशीतांशुसमानमुखमराडलः
 ॥ मारिकथं खराडभ्रमकदन्तमराडलमराडितः॥ विशाललोचनयुगः ॥
 मकुञ्चितकेशकः॥ कङ्कनाङ्गदकेयुरमुक्ताहारविराजितः॥ चलत्कु
 राडलपिस्पष्टकपोलद्यराजितः॥ विंशंश्चपरोरगौरस्तथासर्वोङ्ग
 सुन्दरः॥ पौष्पचापङ्कुरेवामेदुषिपञ्चसायकान्दधानश्चित्रवसनोम
 श्रीररविताम्रिकः॥ दूतकोकिरहृत्कारवरत्नमलयानिलैः॥ सेवमान
 मुदाशक्तिर्दयालिङ्गितविग्रहः॥ हरहसामृतरसैः सज्जिवितकलेव
 रः॥ ईदृग्विधोहिमदनोद्भातव्यः सिद्धिकाक्षिभिः॥ निलोत्पलदल

ASHA ARCHIVES 3317

इषामाप्तीति प्रौढेव कामिनी ॥ समे समं गौरन्यासेरुभे अवि सभा कती वि
 रङ्ग पूरिमा पूर्ण चन्द्र विन्व समानने ॥ विशाल पुत्र राजीव दल शीराय
 तिक्षरो विलसद्वत्त दट्क श्रवणा भुरगो ज्वले ॥ मन्दारमाला सन्न दुध म्मि
 द्ध्वरस गविते ॥ विशाल जघन भोगे अति क्षीरा कठि स्थले ॥ कठोर पीव
 रेतु कुवक्षो जयु गला न्विते ॥ रत्न मंजीर के पूर कङ्कना कुद शोभिते ॥ किं
 किनी हर मुकुते मुदिका वलया ल्विते ॥ त्रैलोक्य सार सौन्दर्य यौवनो
 न्माद गविते ॥ सिंहसन समारुहे विविध विविधा म्चरे ॥ स्वच्छ शीता
 शुसकल समच्छ विललाटके ॥ विविध माल्य ललिते वकु चेटे गरीव

ते ॥ गौरांग शोभिक स्तूरि कुङ्कुमा गरुचित्रके ॥ सुस्मितो ज्ञासि वदने च
 अदृशेन कुन्तले ॥ भुजाभ्यां धारयन्मोते वराभय मनुज सम
 ॥ उपाश्रय दाने कामस्य परिवारेः समन्ततः ॥ मलयाचल वातेन पि
 कैः सुरभि पायिभिः ॥ ध्यायेत्थं दे प्रीतिरति सर्व कामस मृदुये ॥ इ
 ति ध्यात्वा ॥ ॐ कामं कामधुद्ये धुक्ष मित्राय वरुणाय च ॥ इन्द्राय
 श्वभ्यां पूष्टे प्रजाभ्यः शोषधीभ्यः ॥ ॐ रति प्रीति सहित काम इहा
 गच्छे हा गच्छे हतिष्ठे हतिष्ठ ॥ ॥ पूर्वाशुद्धि क्षुव सन्ता शुद्ध परि
 वारानां वाहयेथ ॥ ॥ पूर्वव सन्तं यथा ॥ ॐ वसन्ते नक्षत्र तु ना देवा
 उच्च सर्वो भरभूमितः ॥

वसन्तं व्यायेत ॥ वसन्ते गौरवर्णो अशु
 धा कजेत्राधारिणाम् ॥ अशुत्रो कपुष्पवृ

वसवस्त्रिवृताश्चतः॥ रथन्तरेरातेजसाहविन्द्रेद्योदधुः॥ ॐ वसन्त
 हागच्छेति॥ ॥ **आग्नेयाक्षतां कुरम**॥ ॐ **प्रागपागुं गभराक** सर्वतस्त्रादिश
 २ **प्राधावनु**॥ **अ** न्वनिष्पारसमरीर्विदाम॥ ॐ वृताकुर इहागच्छेति॥
 ॥ **दक्षिणोपंचवारा** म॥ ॐ शनो भवन्तु वाजिनो ह वै षु देवतातामि
 त्रदवः स्वर्कः॥ जमभय न्नो हिन्वु क ७ रक्षा ॐ सिसनममस्म शुवयच
 मीवाः॥ जमनादयः पञ्चवारणः इहागच्छेत्पादि॥ ॥ **नेत्रा** ॥ ॐ
 प्रजापतये पुरुषान् रुस्त्रिनः २ **आलभते** चावेप्सुषींश्चक्षुखेमशकांश्च
 वायशृंगाः॥ ॐ भमस इहागच्छेति॥ ॥ **पश्चिपुष्पवाप**॥ ॐ धन्वनागा

मे

धन्वनाजिञ्जयेम धन्वनात्मीवाः समदोजयेम॥ धनुश्चो रपकाम
 न्नरोति धन्वना सर्वाः प्रदिशो जयेम॥ ॐ पुष्पधनु इहागच्छेति॥ ॥
वायवां विकारा ॥ ॐ विकिरिद्विलोहितनमस्त्रे २ **अस्तु भगवः**॥ या
 त्रे सहस्र ७ हेतयो न्वमस्मान्निवपन्तुताः॥ ॐ विकारा इहागच्छेति॥ ॥ ३
तरे मलयानिल म॥ ॐ नियुत्वा न्वायवागह्यय ७ शुक्रो २ **अयामिते**॥ ग
 न्तासि सुन्वतो गृहम्॥ ॐ मलयानिल इहागच्छेति॥ ॥ **इशाने** कोवि
 तं॥ ॐ **श्वित्र** २ **आदिपाना** मुद्गेष्टुराणीवान्वाधीनमस्त्रे मत्प्रा २ **अ**
 राणा यस्मरोरुहरोदुः कथिः कुटुहोत्पौ हस्मे वाजिनाङ्कामायमि

कः॥ॐ को किला इहा गच्छेति॥ इत्यष्टौ परिवारानावाह्यस्थापयित्वा॥
 मधुमाधवौ दक्षवामयोः स्थापयेत्तथा॥ॐ मधुश्च माधवश्च वासन्ति
 कावतू॥ अग्रे रत्नः श्रेष्ठो सि कल्योता न्यावापृथिवी कल्पन्ता माप
 ॥ अष्टौ धनः कल्पन्ता मग्नयः पृथक् समुपैष्याय सखताः॥ ४॥ अग्न
 यः समनसो न्तरायावापृथिवी इमे॥ वासन्ति कावतू॥ अभि कल्पमा
 ना इन्द्रमिव देवा इभिसन्निशानुतया देवतया किं रस्वद्वेसी दत्त
 म॥ॐ मधुमाधवा विहागच्छेते हागच्छेतेति॥ ॥ ततो शोकं॥ॐ ऐव
 क्षेपुशष्पि अरावी लगी वा विलोहिता॥ तेषां सहस्रं भोजने वध

त्वानित नमसि॥ॐ अशोक इहा गच्छेति॥ ॥ कालं॥ॐ कार्ष्णि रसि स
 मुद्रस्मत्वा खित्वा उन्नयामि॥ समाप्ते इन्द्रिरग्नयः समोषधी
 मिरोषधी॥ॐ काल इहा गच्छेति॥ ॥ इत्यावाहनस्थापनं कृत्वा स्व
 त्वमन्त्रे पुष्पा अविंक्षिपेत् मन्त्रो यथा॥ कामस्य॥ॐ कामेश्वरा
 य विद्महे काम देवाय धीमहि॥ तन्नः काम प्र वो दयात्॥ॐ लीं
 काम देवाय नमः॥ॐ कीं रत्ने नमः॥ॐ कीं प्रीत्ये॥ॐ नमो रत्नप
 ववाराय जगदाह्लादकारिणे॥ मन्मथाय जगन्नेत्ररति प्रीति प्रियाय
 ते॥ ॥ॐ वसन्ताय नमस्तुभ्यं दक्ष गुल्मलताश्रय॥ सहस्रमुख

संवासकामदूताय वै ॥ ॐ चूतांकुराय ॥ ॐ पंचवारोभ्यो ॥
 ॐ भुमरेभ्यो ॥ ॐ पुष्पाय ॥ ॐ विकारेभ्यो ॥ ॐ मलयार
 निलेभ्यो ॥ ॐ कोकिलेभ्यो नमः ॥ ॐ मधवे नमः ॥ ॐ माधवाय ॥ ॐ
 ॐ शोकश्च विशोकश्च कामस्त्री सौकनार्सेन ॥ शोकात्तै हरमे नित्य
 मोन्दञ्जनस्वमे ॥ ॐ अधादिकालपर्यन्तं कालरूपौ महावलः
 ॥ कालतै वै वयः सर्वतस्मै कालात्मने नमः ॥ ततो वधा अति नारतोत्रं प
 डेत् ॥ नमस्ते सर्वसिद्धीनां हेतवे प्रमथात्मने ॥ सुरा सुरर्षि मनुजवारी
 चित्रप्रमाथिने ॥ १ ॥ ब्रह्मपुत्र महाभाग जगदानन्ददायक ॥ रतिषी

निप्रारानाथ तपोविघ्नविधायक ॥ २ ॥ इन्द्रियार्तो प्रमथनकलिपा
 पसुदत्तस्मर ॥ धर्मधैर्यार्थविद्वेषी त्रिजगद्देवकारक ॥ ३ ॥ यथात्र
 क्रियथाज्ञानं मया पूजा कृता तव ॥ त्वं तया तुष्टमदनव्रक्तिभ्यां
 सहितः सदा ॥ ४ ॥ अत्र गन्धादि ॥ ॥ ततो वसन्तरागेन श्लोकद्व
 यं पठेत् ॥ पद्मापयोधरेति ॥ वसन्ते वासन्तीति ॥ ललितलवङ्ग
 लतेति गीतमेकं गायती ॥ तदनु ॥ दरविदरेति श्लोक ॥ ॥ गन्धपु
 ष्पाक्षतान्पादाय ॥ दग्धसंजीवितो यद्वत्त्वं रुडेरा दयालुना ॥

तथा संसारदग्धं मोक्षं जीवयन् पेशरोः ॥ इति पूजनमस्तूयते ॥
इति वसन्ती सवयवस्थापनविधिः ॥ ॥ शुभम् ॥ ॥
अथ वसन्ती ते विसर्जनं ॥ ॥ तत्राद्ये यथाविष्णुः क्रमेण देवी संपू-
ज्य जपमन्त्रं समाप्ता ॥ ॥ हस्ताञ्जलिवन्धापठेत् ॥ ॐ मन्त्रहीनं कि-
याहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वरी ॥ यत्पूजितं मया भक्त्या परिपूर्णं तदस्मै ॥
॥ ॥ विसर्जनं ॥ ॐ उतिष्ठ ब्रह्मर्षे स्पृते देवयन्तस्त्वमहे ॥ उपप्रयन्त मरु-
तः सुदानवः ॥ इन्द्राश्चैव भवास्त्वा ॥ ॐ यान्तु देवगणाः सर्वे पूजामादा

यमन्त्रां ॥ संस्वत्सरे तु संस्पूरो पुनरागमनाय च ॥ ॥ इति विसृज्य
न्यासाद्य सूर्यसाक्षिः ॥ ॥ ततः कलशोदकं गृहीत्वा पिवेत् ॥ ॥